

ИЗВЕШТАЈ ЗА РОДОВО ОДГОВОРНО БУЏЕТИРАЊЕ

1. Податоци за избраната програма

Име на програмата:

„Воена академија“

Сектор (организациона единица) надлежен за спроведување на програмата:

Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“, Скопје

Вид на програмата

Хоризонтална

Вертикална

Како програмата е поврзана со Стратегијата за родова еднаквост 2013-2020:

Со цел имплементација на член 5 од Законот за еднакви можности, Стратегијата за воведување на родово-одговорно буџетирање на Владата на Република Македонија (2012-2017), како и обврските кои се содржани во Методологијата за родово одговорно буџетирање, Министерството за одбрана од 2018 година се вклучи во процесот на имплементација на родовото одговорно буџетирање со буџетската програма б – „Воена академија“.

Имајќи предвид дека Стратегијата за родова еднаквост има цел унапредување на еднаквите можности за жените и за мажите, односно на родовата перспектива, Министерството за одбрана пристапи кон инкорпорирање на родовата перспектива во процесот на школување питомки/ци, вклучително со фазата на поттикнување интерес за запишување на Воената академија до промовирање во офицерски чин т.е. вработување во Министерството за одбрана и Армијата на Република Северна Македонија.

2. Вовед

Воената академија е високообразовна и научноистражувачка установа за образование на кадри за потребите на Министерството за одбрана и Армијата на Република Северна Македонија, управувањето со кризи и заштитата и спасувањето. На Академијата се остваруваат студии од прв, втор и трет циклус на студии и стручни студии.

Предметната програма се реализира во неколку фази, и тоа: промоција на војничката професија, конкурс за запишување на питомки/ци, пријави по конкурс, селекција, прием на питомки/ци, спроведување на студиите (со сместување во интернат) и промовирање во офицерски чин т.е. вработување во Министерството за одбрана и Армијата на Република Северна Македонија.

Во сите наведени фази Програмата се спроведува со користење на финансиски средства од буџетот на Министерството за одбрана.

Програмата има цел: школување на кадри за потребите на Министерството за одбрана и

Армијата на Република Северна Македонија – универзитетски студии од прв циклус - додипломски студии (буџетската Програма б – „Воена академија“).

Со имплементација на родово-одговорното буџетирање на посочената Програма, ќе се пристапи кон вклучување на родовата компонента во процесот на планирање и буџетирање, земајќи ги предвид различните импликации врз жените и мажите, во насока на детектирање и уочување на разликите и преземање мерки за надминување на нееднаквостите и причините; овозможување правилна родова распределба на буџетските средства од аспект на родовата рамноправност.

3. Позадина/контекст

Во согласност со родово - буџетската изјава која ја изработи Министерството за одбрана за периодот 2018 – 2020 година се предвидоа следните аутпут индикатори:

- пораст на процентот на пријавени кандидатки за 20%;
- задржување на достигнатиот процент на запишани питомки/ци;
- подобрени сместувачки капацитети;
- родово-сензитивен наставен кадар на Воената академија и на кадарот во Центарот за обука на питомки/ци преку спроведување родови обуки и семинари за наставниот кадар и персоналот во Центарот за обука на питомки/ци;
- еднаква дистрибуција на питомците на сите воени родови во согласност со потребите на Армијата (без фаворизирање на одредени родови);
- поголема застапеност и промоција на ТВ и радио емисии, информативни гласила и кампањи;
- вклучување на родова перспектива при избор на наставен кадар во Воената академија и во Центарот за обука на питомки/ци, како и поголема родова застапеност во работните тела и комисији при Воената академија.

4. Остварени резултати, промени и влијанија (се следат почетните состојби и индикаторите кои укажуваат на промени)

Запишувањето на Воената академија за учебната 2019/2020 година се спроведе во два уписни рокови, со еднаква можност и за средношколките и за средношколците за конкурирање и остварување на студентските права. При објавување на конкурсот за запишување на Воената академија и при постапката на селекција, критериумите за сите пријавени кандидати/кандидатки беа еднакви и се водеше сметка за соодветна и правична застапеност и за еднаквите можности на жените и мажите со почитување на стручноста и компетентноста.

Споредбен преглед на пријавени и примени кандидати/тки во периодот 2017–2019 година

Год.	Пријавени кандидатки/кандидати					Примени питомци/ци				
	Мажи	%	Жени	%	Вк.	Мажи	%	Жени	%	Вк.
2017	91	64%	52	36%	143	13	56%	10	44%	23
2018	69	70%	30	30%	99	22	67%	11	33%	33
2019	46	77%	14	23%	60	19	68%	09	32%	28

Во учебната 2019/2020 година се бележи послаб одсив за пријавување по огласот за прием на питомци, и вкупно се пријавени 60 кандидати. Процентот на пријавени е 23 % кандидатки и 77 % кандидати. Споредбено со претходните две години се бележи и благо намалување на процентот на пријавени кандидатки во однос на вкупниот број на сите пријавени т.е од 60 пријавени, 14 се кандидатки.

Во учебната 2018/2019 година процентот на примени кандидатки е 32 % и 68% кандидати. Споредбено со претходните години се бележи задржување на процентот на запишани питомци/ки. Имено, во учебната година 2019/2020 г., и покрај послабиот одсив на вкупно пријавени кандидатки, и помалиот процент на пријавени кандидатки, задржан е процентот на примени кандидатки и тој изнесува 32%, што е во рамките на 30-40% кандидатки, во согласност со поставениот аутпут - индикатор задржување на веќе достигнатиот процент на запишани питомци/ки.

Во однос на пријавени/запишани питомци, забележителен е голем процент на запишани питомци во однос на пријавени кандидатки, кој изнесува 64%. Имено, од 14 пријавени, примени се 9 кандидатки.

Родово поделени податоци за запишани питомци/ки во 2019/2020 година

	Република Северна Македонија		Друга држава (БиХ, Црна Гора и Косово)		
	Мажи	Жени	Мажи	Жени	Вкупно
Запишани	18	07	01	02	28

Родово поделени податоци по студиски години и родови:

Прва година: вкупно 28 питомци, од кои 9 жени и 19 мажи, плус има квадрирани од втора година, 3 мажи и 1 жена

Втора година: вкупно 28 питомци, од кои 10 жени и 18 мажи.

Трета година: вкупно 1 студент- маж, род пешадија, вкупно 13 питомци, од кои 7 жени и 6 мажи, род артилерија вкупно 11 питомци од кои 3 жени и 8 мажи и род врски, вкупно 7 питомци, од кои 3 жени и 4 мажи.

Вкупно во трета година питомци и студенти се 32, од кои 13 жени и 19 мажи, а вкупно питомци се 31 од кои 13 жени и 18 мажи.

Четврта година: вкупно 6 студенти, од кои 5 жени и 1 маж. Род пешадија, вкупно 12 питомци, од кои 3 жени и 9 мажи, род АРЕ за ПВО, вкупно 6, од кои 2 жени и 4 мажи, род артилерија, вкупно 9 питомци, од кои 1 жена и 8 мажи, род врски, вкупно 8, од кои 3 жени и 5 мажи.

Вкупно, во четврта година, питомци и студенти се 33, од кои 11 жени и 22 мажи, а вкупно има 27 питомци, од кои 6 жени и 21 мажи.

Родово поделени податоци за дипломирани питомци/студенти во 2019 година по родови:

Род	Дипломирани од Република Северна Македонија		Дипломирани од друга држава (БиХ, Црна Гора и Косово)		
	Мажи	Жени	Мажи	Жени	Вкупно
Пешадија	12	03	04	/	19
Врски	02	02	03	01	08
Инжинерија	03	02	02	01	08
ВНЈН	03	03	/	01	07
Студенти ¹	02	01	/	/	02
Вкупно:	45				

➤ Според табеларниот преглед, од вкупно 45 дипломирани питомци/студенти на Воената академија во 2019 година, 32 % се питомки/студентки. Воедно, питомките се застапени и во сите родови, во согласност со поставениот аутпут индикатор за еднаква дистрибуција на питомците на сите воени родови, во согласност со потребите на Армијата.

Од рангираните дипломирани питомци/питомки во 2019 година, меѓу тројцата рангирани со најдобар успех една е питомка.

¹Студенти на студиската програма за кризи, заштита и спасување

- Родовата перспектива е вклучена во застапеноста на наставниот кадар (жени-мажи) во работни тела и комисии при Воената академија, како и при учество на национални и меѓународни активности: конференции, семинари, проекти и сл. Во реализација на студиската програма од прв циклус на студии на Воената академија се вклучени 3 (три) жени професорки во редовен работен однос, 4 (четири) професорки и 2 (две) стручни соработнички како надворешни (part-time) наставници.
- Во насока на дополнување на наставните содржини од родовата перспектива, во предметите Воена психологија и Социологија, кои низ тематските содржини од наставниот план и програма се користат информации од оваа област со цел подигање на свеста за родовите аспекти на воената професија кај питомците - идни офицери и нивната улога во промовирање на тие вредности и спроведување во практика. Од учебната 2019/2020 и во наставните содржини на уште еден предмет – Воена историја, се обработуваат тематски содржини од областа на родовата еднаквост.
- Во предметот Воена психологија, во текот на наставата и вежбите се спроведуваат активности соодветни на темата која се разработува. Во согласност со можностите кои ги дозволува програмата, воведена е посебна тема, Темата 11: Морал, етика, организациска култура, еднаквост, недискриминација, каде се застапени содржините: промовирање на еднаквоста и почит кон човековите права, родова еднаквост и ненасилство. Теми од областа на родовата еднаквост се обработувани за време на вежбите, питомците изработуваат семинарски трудови, проекти, анкети и сл.
- Носителот на предметот Воена социологија, вложува напори за застапување на темите од родовата еднаквост и перспектива во рамките на темите и содржините од предметот до 10%, со тенденција за зголемување на овој процент во текот на траењето на важноста на акредитацијата на тековната студиска програма за прв циклус на студии на ВА.
- Во 2019 година, во согласност со Оперативниот план за изведување на наставата по предметот Воена историја (II година, наставна година), се внесени содржини во предавањата и вежбите за истакнати жени и мажи во меѓународната и националната историја, со особен акцент на жени кои се симболи на феминизмот и економската, политичката моќ на жените. Исто така, се разработуваат истакнати жени кои со својата храброст и пожртвуваност ја симболизираат борбата за почитување на граѓанските права, но и рамноправното учество за време на воените дејства (особено во Втората светска војна). Темите за борбата за еднаквите права на жените низ историјата беа разработени преку прикажува видео записи и анализа на документи.
- Во насока на исполнување на аутпут-индикаторот- подобрени сместувачки капацитети, проектирано е комплетно реновирање на еден објект, со цел адаптирање на расположивиот капацитет (работни и сместувачки простории и библиотеката при Воената академија), притоа земајќи ги предвид потребите на питомките и питомците.
- Со цел поттикнување на уште поголем интерес за студирање на Воената академија и информирање на средношколците/средношколките за воената професија, на ВЕБ страницата на Министерството за одбрана има отворено засебен подпрозорец „Воена академија“ со содржини од активности на Воената академија, како и во рамките на подпрозорецот „Пријави се! Биди дел од нашата Армија“, кој содржи дел за Воената академија, каде се претставени можностите кои ги нуди: висококвалитетна едукација, ексклузивна можност за стипендирано високо образование и интернатско сместување. По завршување на студиите и стекнување со офицерски чин, се гарантира работа во Армијата.

Во насока на популаризација на оваа професија, прикачена е и брошура со информации за условите и можностите за студирање на Воената академија, фотогалерии и видео записи, односно снимени пораки од питомки/питомци.

Во месечните изданија на списанието „Штит“ се издвојува простор за информирање на сите важни активности на Воената академија. Содржините беа споделувани и на социјалните мрежи (Facebook, Twitter) со постојано постирање на важни информации, настани, свечености и активности за Академијата, преку фотографски и видео записи

5. Анализа на буџетски алокации (планирани и потрошени средства, по корисник, дополнителни средства, специфични трошоци за жени).

Во анализата на буџетските алокации можете да се водите од:

Анализа на потрошените средства во однос на поставените индикаторите за таа програма;

Процентуалната распределба на трошоците на мажите и жените;

Анализа на ефектите и влијанието во остварување на индикаторите на програми, специфично наменети за одредена категорија граѓани, мажи или жени.

Во 2019 година за Програмата б – „Воена академија“, беа одобрени 16.485.00 денари , на сметка 050010001163717 - Расходи на основен буџет. Заклучно со 31.12.2018 година, реализирани се 12.578.900 денари, односно 76,31 %. Споредбено со претходната година, одобрените средства се зголемени за 4.485.900 денари , односно за 27,20%.

Од вкупно запишаните питомци на Воената академија во сите студиски години од 125 (сто дваесет и пет лица) лица, 80 се мажи, односно 64%, а 45 се жени, односно 36%. Во однос на 2018 година, бројот на питомки кои студираат на сите четири години бележи пораст за 3,07 проценти.

Реализираните средства се однесуваат на набавени материјали (канцелариски материјали, наставно-образовни помагала и учебници) и парични средства за питомците/ките, односно 8.050.496 денари се потрошени за потребите на питомците, а 4.528.404 денари се потрошени за потребите на питомките.

Во текот на 2019 година, потрошени се средства и од други потпрограми од буџетот на Министерството за одбрана, со цел реализирање на наставната програма на Воената академија.

Во Буџетот на Министерството за одбрана на програмата б – „Воена академија“ за 2020 година, одобрени се 19.000.000 денари, односно 18,34 % зголемување во однос на 2019 година.

6. Тесни грла и научени лекции (Како можеме да ја подобриме во иднина политиката/програмата, со цел да обезбеди подобри резултати во согласност со дефинираните индикатори)

Програмата „Воена академија“ е прва програма со која Министерството за одбрана го започна процесот на имплементирање на родово одговорното буџетирање.

Научени лекции:

Промовирањето на воената професија за пријава на конкурсите за упис на Воената академија, со прилози и гостувања во медиумите, социјалните мрежи и на ВЕБ- страницата на Министерството, меѓу другото, и со содржини насочени кон охрабрување на средношколките за упис на Воената академија, е една од активностите насочена кон поттикнување на средношколките за пријавување на конкурсите т.е. за упис на Воената академија. Овие активности во голема мера придонесуваат за исполнување на еден од аутпут индикаторите – задржување на високиот процент на запишани/дипломирани питомки - 30-40%.

Тесни грла:

Воведување електронски систем за водење на статистика, односно воспоставување на база со родово разделени податоци за наведената програма би овозможило методолошки да се следи програмата преку добивање и обработка на податоци за ефектите и влијанието во остварување на индикаторите и добивање на посакуваните резултати.

Во насока на исполнување на аутпут-индикаторот кој се однесува на подобрени сместувачки капацитети (интернатско сместување), за 2020 година е предвидено реновирање на еден објект кој е наменет за интернатско сместување, при што ќе се земат предвид различните потреби за питомките/питомците . За оваа активност се обезбедени финансиски средства во буџетот на Министерството за одбрана за 2020 година.

7. Заклучоци и препораки

- Воведување на единствен систем на евиденција на Воената академија и во Центарот за обука на питомци – Команда за обука и доктрини при ГШ на АРСМ.
- Во рамки на наставните програми и предмети ќе се направат заложби за поголемо вклучување на содржини од областа на родовата застапеност во согласност со законски и подзаконски нормативи и можности, со цел родово сензитивирање на идните генерации воени лица.
- Во насока на родово сензитивирање на наставниот кадар на Воената академија се испланирани активности за 2020 година (трибини, обуки и сл.).
- Во рамките на втората фаза од Регионалниот проект со UNDP / SEESAC – „ Зајакнување на регионалната соработка за родовата интеграција во реформите на безбедносниот сектор на Западен Балкан“, меѓу другите активности за потребите на Министерството и Армијата се предвидуваат и активности кои се однесуваат на Воената академија, а истите се во насока на подобрена имплементација на еднаквите можности и родовата перспектива на Воената академија и градење на родово-сензитивни кадри – идни офицери.

Проектот предвидува активности за зголемување на знаењата и вештините од оваа област на наставниот кадар при Воената академија преку реализирање на обуки, семинари, работилници, предавања и слично.

➤ Проширување на курикулумите на Воената академија со теми од родовата перспектива.

**заменичка на претседателот на Владата
и министерка за одбрана
Радмила Шекеринска-Јанковска**